Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנג דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פּעסט אלט-נאססע נומ׳ 1,
וואָהין מאן אייך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿירטעליעהריג 2 גולד׳ 50 קר׳ ע.-וו.
פֿיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד׳ 50 קר׳ ע.-וו.
פֿירטעליעהריג 2 " 75 " "

Nr. 148, צעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כז כסליו ה׳ת׳ר׳ל׳ט׳. — Pest, den 23. Dezember 1878.

פֿריעדענס-אויססיכטען.

דאס יאהר 1878 שיינט איינעם פֿריעדליכען אבשלוסע ענטגעגענציגעהען. — וויא עס הייסט, הערדשט יעטצט אין גאנצען אייראָפּא דער ערנסטע ווילע, דען בערלינער „פֿריעדענס-פֿערטראג“ צור אויספֿיהרונג צו בריגנען. נאמענטליך רוסלאנד איזט אין לעטצטערער צייט זעהר נאכגיעביג געוואָרדען. דער רוסישע קאיזער, דער יעטצט דיא איננערע רעוואָלוציאָן אים אייגענען רייכע פֿירכטעט, וויל וועניגסטענס פֿאָן אויסען רוהע האבען אונד דען פֿריעדען ערהאלטען. דיא ערהאלטונג דעס פֿריעדענס איזט אלזאָ דער פערזאָנליכע ווילע דעם רוסישען קאיזערס.

שאָן פֿאָר איינינגען וואָכען האט דער רוסישע קאיזער פערזאָנליך אינזערעס קאָניג דיא פֿערזיכערונג צוקאָממען לאססען, דאס ער דען בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראג ביז צים לעטצטען פּונקטע דורכפֿיהרען לאססען ווערדע. אייך אן דיא קאָניגין פֿאָן ענגלאנד ווענדעטע זיך דער רוסישע קאיזער מיט דער פֿערזיכערונג, דאס ער יעטצט מיט ענגלאנד דורכאיים אין פֿריעדען אונד פֿריינדשאפֿט לעבען וואָללע.

אין דען לעטצטען טאגען האט רוסלאנד אייך זיינע פֿריעדענס-ליעבע בעוויעזען: עס האט דען פֿאָרדערונגען ענגלאנדס אייך אין בעצוג אויף אפֿגהאניסטאן נאכגעגעבען. רוסלאנד האט פֿאָן אפֿגהאניסטאן זיינע גאנצע געזאנדטשאפֿט צוריקגעצאָגען, אפֿגהאניסטאן קאנן אלזאָ אויף רוסישע פֿריינדשאפֿט אונד אונטערשטיטצונג ניכט מעהר רעכנען; דיא פֿאָלגע דאפֿאָן איזט, דאס דיא ענגלישען ארמעען זיעגרייך אין אפֿגהאניסטאן פֿאָרמארשירען — אונד דאס יעטצט דער הערשער פֿאָן אפֿגהאניסטאן ווירקליך אין איין אנדערעס לאנד פֿליכטען מיסטע!

דער רוסישע געזאנדטע אין קאָנסטאנטינאָפעל, וועלכער ביזהער אללעס מאָגליכע אנווענדעטע, אום דער דורכפֿיהרונג דעס בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראגעס אללע מאָגליכען שוויעריגקייטען אין דען וועג צו לעגען, איזט נון יעטצט אויף בעפֿעהל דעס רוסישען קאיזערס זעהר ארטיג אונד פֿריעדענס-ליעבענד געוואָרדען. — ער זעטצט דער דורכפֿיהרונג דעס בערלינער פֿערטראגעס מעהר קיינע הינדערניססע ענטגעגען.

דער ענגלישע מיניסטער-פרעזידענט לאָרד בעאקאָנספֿיעלד בעטראכטעט דיא אויספֿיהרונג דעס בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראגעס אלס איינע זיכערונג דעס אייראָפּעאישען פֿריעדענס; — ער אונד דיא מייסטען שטאאטס-מעננער זינד נון יעטצט אין בעסטער פֿריעדענס-צופֿערזיכט.

דא נון אייך דער סולטאן ניכט מעהר פֿאָן זייטע דעס רוסישען געזאנדטען געגען עסטערייך-אונגארן געהעטצט ווירד; דא יעטצט אייך דער סולטאן צור איינזיכט געקאָממען איזט, דאס אללע אייראָפּעאישען מעכטע אויף דער דורכפֿיהרונג דעס בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראגעס בעשטעהען — אונד דא נון ענדליך דער סולטאן צור איבערצייגונג געלאנגט איזט, דאס דיא בעזעטצונג באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא ערנסטליך דורכגעפֿיהרט ווירד: — זאָ האט ענדליך אייך דיא טירקישע רעגיערונג דען פֿערטראג מיט אינזערער מאָנארכיע וועגען אינזערער בעזעטצונג פֿאָן זידבאָסניען ענדגילטיג אבגעשלאָססען!

איינע היינטיגע דעפּעשע מעלדעט נעמליך:

דער גראָס-וועזיער האט מיט עסטערייך-אונגארן אויף גרונד דער עסטערייך-אונגארישען פֿאָרשלאָגע אונד אנטראָגע איינע ענדגילטיגע פֿעראיינבארונג אין בעציג אויף דיא בעזעטצונג פֿאָן נאָווי-באזאר (אים זידען באָסניענס) אבגעשלאָססען. דיעזע אנגעלעגענהייט האט אלזאָ עבענפֿאללס איינע פֿריעדליכע ערלעדיגונג ערהאלטען.

מיט דער צושטיממונג דעס סולטאנס האט נון אינזערע מאָנארכיע דאס רעכט, אייך אין זידבאָסניען, אין נאָווי-באזאר אונד אומגעגענד, איהרע ארמעען צו האלטען, וועהרענד דיא פֿערוואלטונג דיעזער געגענד פֿאָללשטענדיג דען טירקישען בעאמטען איבערלאססען ווירד. דער סולטאן פֿאָרדערט בלאָס, דאס איהם אויף יעדעסמאליגעס פֿערלאנגען דאס רעכט צוערקאנט ווערדע, דריא בעשטיממטע, אין מיליטערישער בעציעהונג וויכטיגע ארטשאפֿטען צו בעזעטצען; — דאגעגען ערקלערטע זיך דער סולטאן בערייט, זיינע אונטערטהאנען אין באָסניען אונד אין דער הערצעגאָווינא אויפֿצופֿאָרדערן, דיא עסטערייך-אונגארישען ארמעען אויף דאס פֿריינדליכסטע צו עמפּפֿאנגען אונד צו דולדען. — אונזערע ביזהעריגע בעזעטצונג פֿאָן באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא ווירד דער סולטאן אלס „צו רעכט בעשטעהענד“ בעטראכטען; נון איזט נור נאָך דיא פֿראגע, אָב וויר יעטצט, נאך אבשלוס איינעם פֿערטראגעס מיט דעם סולטאן, דען זידען באָסניענס אָהנע בלוט-פֿערגיעסען בעזעטצען ווערדען? — דענן דיא דאָרטיגע פֿערווילדעטע בעפֿאָלקערונג געהאָרכט אייך ניכט מעהר דעם סולטאן, זאָנדערן פֿאָלגט איהרעם אייגענען רויב-טריעבע.

אין דער געגענד פֿאָן נאָווי-באזאר אונד אין נאָרד-אלבאניען הערשט אונטער דען מאָהאממעדאנערן נאָך איממער דיא רעוואָליציאָנערע בעוועגונג, אים דען אנשלוס דער דאָרטיגען געגענד אן איינע פֿרעמדע מאכט צו פֿערהינדערן. אים דיעזעם גרונדע קאָננען אייך איינינע אָרטשאפֿטען אין נאָרד-אלבאניען, וועלכע לויט „בערלינער פֿערטראג“ אן מאָנטענעגראָ קאָממען זאָללטען, דיעזעם פֿירסטענטהום ניכט איינפֿערלייבט ווערדען. דער בעריהמטע טירקישע מארשאלל אָסמאן פּאשא איזט יעטצט נאָך נאָרד-אלבאניען ענטזענדעט וואָרדען, אים דיא איבערגאבע דער נון צו מאָנטענעגראָ געהאָרענדען אָרטשאפֿטען צו בעווערקשטעלליגען.

וויא געזאגט, דיא אייראָפּעאישען מעכטע זינד ערנסטליך געוויללט, דען בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראג דורכצופֿיהרען; נור דיא בעפֿאָלקערונג אין דער טירקייא קאנן זיך מיט דער נייען אָרדנונג ניכט בעפֿריינדען אונד לייסטעט דערזעלבען דען גראָסטען ווידערשטאנד. — אין דער דאָברודשא, וועלכע בערייטס אן רומעניען איבערגעבען וואורדע, עמפּאָרטע זיך דיא סלאווישע בעפֿאָלקערונג געגען דיא רומענישען בעאמטען אונד ארמעען. רומענישע סאָלדאטען ווערדען פֿאָן דען סלאווען געטאָדטעט; דענן דיעזע סלאווען ווינשען דען אנשלוס אן דאס סלאווישע פֿירסטענטהום בולגאריען.

נון, אים ווינטער ווערדען וויר יעדענפֿאללס קיינען נייען קריעג בעקאָממען — אבער אים מאָנאט מאי, אין וועלכעם דיא רוסישען ארמעען דיא טירקייא גענצליך פֿערלאססען מיססען, ווירד זיך ערסט דיא ערסטע „פֿריעדענס-פּראָבע“ צייגען. ווענן אינצווישען אין דער טירקייא אונד אין רוסלאנד קיינע רעוואָליציאָן ענטשטעהט, ווענן דער סולטאן דורך ירגענד איינע פֿערשוואָרונג ניכט בעזייטיגט אונד אללעס רוהיג אבלייפֿען ווירד: — דאנן ווערדען וויר פֿיעל-לייכט איינסטוויילען פֿריעדען האבען. אן איינען דויערנדען פֿריעדען אבער וואָללען וויר זאָ לאנגע ניכט גלויבען, זאָ לאנגע נאָך פֿאָרטוועהרענד אססענטירט אונד רעקרוטירט ווירד.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (פֿאָטערליכע צערטליכקייט זיינער מאיעסטעט.) פֿאָר קורצעם בראכטען וויר דען בעריכט, דאס קראָנפּרינץ רודאָלף זיך זעלבסט אים אונגעפֿעהר דיא לינקע האנד אנגעשאָססען האבע. דאמאלס היעס עס, דאס איהרע מאיעסטעטען, דער קאָניג אונד דיא קאָניגין, דען אייפֿטראג ערטהיילטען, דאס איהנען אים פראג רעכט הייפֿיג איבער דען צושטאנד דעס קראָנפּרינצען טעלעגראפֿירט ווערדע. נון ברינגט אבער איין פראגער בלאטט דיא איבערראשענדע מיטטהיילונג, דאס זיינע מאיעסטעט דער קאָניג אן יענען טאגען אין פראג וואר, אָהנע דאס איינע לעבענדע זעעלע אייך נור דיא גערינגסטע אהנונג היעפֿאָן געהאבט העטטע. אויף דיא טעלעגראפֿישע מעלדונג פֿאָן דער פֿערוואונדונג דעס קראָנפּרינצען איילטע נעמליך זיינע מאיעסטעט אינפֿערציגליך נאך פראג, אים זיך פֿאָם צושטאנדע זיינעס זאָהנעס פערזאָנליך צו איבערצייגען. דאס פֿעטערליכע הערץ זיינער מאיעסטעט פֿאנד קיינע רוהע. דער קאָניג שאָנטע ניכט דיא נאכטרייזע פֿאָן פעסט נאך פראג, אים זאָגלייך וויעדער צוריקצוקעהרען. זיינע מאיעסטעט טראף מיט דעם קורירצוגע דעם נאכטעס אין פראג איין, בעגאב זיך זאָגלייך אויף דען „הראדשין“ (אלטע קאיזער-בורג) אונד טראט שאָן מיט דעם נעכסטען מאָרגענצוגע וויעדער דיא ריקפֿאהרט נאך פעסט אן. קיין מענש, ניכט איינמאל דיא אייזענבאהן-בעאמטען, אהנטע עטוואס פֿאָן דיעזער קאיזערליכען רייזע.

* (דיא יודען אין סערביען.) וויא אים בעלגראד פֿאָם 20-טען דיעזעס בעריכטעט ווירד, האט דיא קאָממיסיאָן דער שקופּטשינא (סערבישעס פארלאמענט) איינען געזעטצ-ענטוואורף בעטרעפֿפֿס דער „גלייכבערעכטיגונג אללער קאָנפֿעססיאָנען“ אנגענאָממען. עס אונטערליעגט קיינעם צווייפֿעל, דאס דיעזער געזעטצ-ענטוואורף נונמעהר אייך אין דער שקופּטשינא זעלבסט שאָן נעכסטער טאגע צור אננאהמע געלאנגען ווירד. היעמיט ווירד דיא עמאנציפּאציאָן דער יודען אין סערביען איינע פֿאָללענדעטע טהאטזאכע זיין. דיעזע עמאנציפּאציאָן קאָננטע איבריגענס אין סערביען לייכטער פֿאָללצאָגען ווערדען, אלס אין אנדערען שטאאטען. דיא סערבישען יודען וואַרען נעמליך אייך ביז יעטצט אים בעזיטצע אללער פּאָליטישען אונד בירגערליכען רעכטע. פֿיר זיא בעשטאנד נור בלאָס בעציגליך דעס וואָהנאָרטעס איינע בעשרענקונג. זיא דורפֿטען נעמליך ניכט איבעראלל וואָהנען. ביז פֿאָר קורצעם וואר עס דען יודען בלאָס אין דער הויפּטשטאדט בעלגראד געשטאטטעט, זיך וואָהנענד ניעדערצולאססען. שפּעטער דולדעטע מאן דיא יודען אייך אין איינינגען אנדערען שטעדטען. נון ווירד אבער דען יודען געזעטצליך געשטאטטעט זיין, נאך אייגענעם בעליעבען אייך אין דען דאָרפֿערן זיך ניעדערצולאססען. אים דיעזער ערלויבניס ווירד אין סער-

טאָדטענ-שיין אויסצושטעללען, דאמיט דיא בעערדיגונג פֿאָרגענאָממען ווערדען קאָננע, וואר ער ערשטוינט, דאס אים געזיכטע דעם מעדכענס קיינע טאָדטענ-בלאַסע זיך צייגטע. ער ערקלערטע אין פֿאָלגע דעססען, דאס היער דער טאָד נאָך ניכט איינגעטרעטען. דאס מעדכען דארף אלזאָ ניכט בעערדיגט ווערדען, דא עס בלאָס „שיין-טאָדט" זייא. דאס מעדכען ווארדע אין דיא טאָדטענקאממער איבערפֿיהרט, וואָ בייא דעמזעלבען פֿיער לייטע טאג אונד נאכט וואכען. אויך דער פֿאטער דעם מעדכענס ערשיינט טעגליך מעהרערע מאל אין דער טאָדטענ-קאממער, אום צו זעהען, אָב זיינע טאָכטער וויעדער ערוואכט זייא. דאס דויערט בערייטס זעכס טאגע. נאָך איממער איזט אים געזיכטע קיינע טאָדענ-בלאַסע אונד אויך קיין אנדערעס צייכען צו מערקען, דאסס דאס מעדכען ווירקליך טאָדט זייא. מאן האט דעמזעלבען בערייטס דיא אדערן געאָפֿפֿנעט, אבער עס קאם קיין בלוט. אין דער גאנצען שטאדט הערשט איינע גראָסע שפאננונג איבער דיעזען פֿאלל.

*) גראָסארטיגע פֿעראונטרייאונג בייא דער עסטערריכישען קרעדיט-אנשטאלט. זייט איינינגען טאגען הערשט אויף דער געלד-באָרזע אין וויען איינע גראָסע פֿערווירדונג. דיא אורזאכע היעפֿאָן איזט, דאס בייא דער קרעדיט-אנשטאלט איינע פֿעראונטרייאונג אים בעטראגע פֿאָן 230000 גולדען ענטדעקט ווארדע. איבערדיעס ערליטט דיעזע אנשטאלט איינע שעדיגונג אים בעטראגע פֿאָן 42,000 גולדען דורך פֿאלשע וועכסעל, דיא זיא עסקאָנטירט (איינגעלאָזט) האט. אלס היופט-פֿערברעכער ערשיינט איין געוויססער שינדלער, דירעקטאָר איינער אבטהיילונג דיעזער קרעדיט-אנשטאלט אין טראָפּפּוי (שלעזיען). דיא פֿערווירונג אויף דער באָרזע ערדייכטע דען האָכסטען פּונקט, אלס דיא נאכריכט איינטראף, דאס דער פֿערברעכערישע שינדלער זיך זעלבסט אין איינעם האָטעל אין וויען ערהענגט האט! אלס דיא פֿערטרעטער דער קרעדיט-אנשטאלט אויף דער באָרזע ערשיענען זינד, דא ווארדען זיא מיט דעם טויזענד-שטיממיגען רוף בעגריסט: „היניים! היניים מיט דען שווינדלערן!" — עס ענטשטאנד נון איינע פֿאָרמליכע באלגערייא, דיא לייטע לאגען איינאנדער אין דען האארען. דאס דירפֿטע עטווא 10 מינוטען געדויערט האבען. ענדליך שריטט דיא פּאָליציייא איין, דער עס נאָך גראָסער אנשטרענגונג געלאנג, דיא אָרדנונג וויעדער הערצושטעללען.

*) איינגאנג גוטמאנן — קאָממט דאָך!) דיעזער טאגע וואר היער אין מאנכען צייטונגען דיא מיטטהיילונג צו לעזען, דאס איגנאץ גוטמאנן, וועלכער בעקאננטליך אלס קאססיער דער היעזיגען פֿאָרטשריטטס-געמיינדע מיט 8348 גולדען דורכגעגאנגען איזט, בערייטס אין פֿאָללער זיכערהייט אויף אמעריקאנישעם באָדען זיך בעפֿינדע. עס היעס פֿערנער, דאס פֿאָן איהם אויס אמעריקא בריעפֿע איינגעטראָפֿפֿען זייען, אין דענען ער זיך איבער דיא גאנצע פּעסטער געמיינדערעכט לוסטיג מאכט. אללי דיעזע נאכריכטען ערוויייזען זיך יעדאָך אלס אונריכטיג. עבען געסטערן קאם נעמליך איינע מעלדונג דער ליווערפּאָלער בעהאָרדע אן אונזערען יוסטיז-מיניסטער, דאס גוטמאנן, דער בעקאננטליך אין ענגלאנד געפֿאנגען-גענאָממען אונד אן דיא בעהאָרדע אין ליווערפּאָל איינגעליעפֿערט ווארדע, זיך גענעמיגט אויף דער ריקרייזע נאָך פּעסט בעפֿינדעט. דערזעלבע ווירד נעמליך אונטער פּאָליציייליכער בעוואכונג נאָך פּעסט צוריק-געשיקט, אום היער דאס פֿעראיבטע פֿערברעכען אויך אבצובייסען. דיא געמיינדע האט אלזאָ דיא גענוגטהואונג, איהרען דיעבישען בעאמטען וויעדער אין איהרע געוואלט צו בעקאָממען. פֿאָם געשטאָהלענען געלדע דירפֿטע זיא יעדאָך קיים וויעדער איינען העללער זעהען!

*) איבער דען בערלינער פֿערטראג זאגטע לאָרד בעאקאָנספֿיעלד איינער דעפּוטאציאָן פֿאָלגענדעס: „איך בעטראכטע דיעזען „בערלינער פֿערטראג" אלס איינען זאָלכען, וועלכער דען פֿריעדען איירא̇פּאס זיכערט אונד קיינע מאכט ערניעדריגט. דאס פֿריעדענס-ציעל דיעזעס פֿערטראגעס מוס גענצליך ערדייכט אונד אללע איינצעלהייטען דעם פֿערטראגעס מיססען אויסגעפֿיהרט ווערדען. איך צווייפֿלע ניכט דאראן, דאס ביז צור פֿעסטגעזעטצטען צייט דער פֿערטראג פֿאָללשטענדיג דורכגעפֿיהרט זיין ווירד. וויר האבען „ציפּערן" בעזעטצט, אום דיא טירקייא פֿאָן דער נעהע אינטערשטיטצען צו קאָננען. אין טהייל אינגזוערער גראָסען זעע-מאכט קאנן יעטצט בייא ציפּערן שטעהען." —

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

אן פֿיעלע אנפֿראגענדע: ווער דיא ראטענ-צאהלונגען אויף איין לאָז בערייטס בעגאָננען, דער זעטצע זיינע צאהלונגען פֿאָרט, אום דאס ביזהער איינגעצאהלטע ניכט מיט בעשטיממטהייט צו פֿערליערען. אין צוקונפֿט מאָגע יעדאָך יעדער געווארנט זיין, אין זאָלכע ראטענ-איינצאהלונגען זיך ניכט איינצולאססען. עס איזט יא אללערדינגס זיכערער, ווענן מאן דיא קליינען סוממען, דיא מאן אלס ראטען צאהלען זאָללטע, אין דיא שפּאר-קאססא גיבט, ביז מאן זאָ פֿיעל געלד האט, אום איין לאָז גענען באאר זיך אנשאפֿפֿען צו קאָננען. דאס לאָז קאָממט זאָ אום איין דריטטעל בילליגער צו שטעהען אונד מאן איזט אויך גענען יעדען בעטרוג געשיצט. — אם 1-טען דעצעמבער זינד בלאָס אללע נאָך פֿאָרהאנדען געוועזענען סעריען דער 1839-ר ראָטה-שילד-לאָזע געצאָגען וואָרדען. יעטצט קאנן יעדער בעזיצער איינעס ראָטהשילד-לאָזעס געוויס זיין, דאס אויך זיינע סעריע בערייטס געצאָגען איזט. דיא געוויננ-נוממערן דער לעטצטען אם 1-טען דעצעמבער געצאָגענען סעריען ווערדען ערסט אם 1-טען מערץ 1879 צור ציעהונג געלאנגען.

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער פּרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר גוט, פֿערקויפֿט ווארדען 7000 מטצר.

ווייצען טהייס 100 מעטר-צטר׳ 79 קילאָ 9.85 גול. 200 מעטר-צטר׳ .79 קילאָ 9.97½ גולד. 500 מעטר-צטר׳ 78,5 ק׳ 9.95 גול. 300 מטרצ׳ 77,3 קילאָ 9.52½ גול. 300 מטרצ׳ 77.5 ק׳ 9.47½גול. 100 מטרצ׳ .77 ק׳ 9.30 גול. 200 מטרצ׳ .77 ק׳ 9.40 גול. 100 מטרצ׳ 76 ק׳ 9.— גול. — באנאטער 200 מעטרצ׳ 75.3קילאָגראמם 8.35 גולד. 200 מעטרצ׳ .74 קילאָ׳ 7.90 גולד. 100 מטרצ׳ .78 קילאָ 8.80 גולד. (אללעס פּער דרייא מאָנאטע.)

קוקורוץ 4.25—4.22½ גולד.

האפֿער 5.60—5.50 גולד.

ווייצען פּער פֿריה-יאהר 8.62—8.67 גול.

קוקורוץ באנאטער פּער מאי-יוני 1879, 4.90 — 4.95 גולדען.

האפֿער פּער פֿריה-יאהר 5.80—5.85 גולד.

פּעסטער שלאכטפֿיעה-מארקט. בייא דעם אם 19-טען ד. מ. היער אין פּעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע ווארדען 1879 שטיק גראָס- אונד 393 קליינ-פֿיעה צו מארקטע געבראכט. היעפֿאָן ווארדען פֿערקויפֿט: 23 שטיק שטיערע, פּער שטיק פֿאָן 80 — 175 גולדען. — 706 אָכסען דאס פּאאר פֿאָן 203—355 גולד. 794 קיהע דאס פּאאר פֿאָן 115—250 גול. 120 מעלק-קיהע דאס שטיק פֿאָן 80—190 גול., 65 שטיק ביפֿפֿעל דאס פּאאר צו 140—210 גולד., 228שטיק קעלבער דאס שטיק פֿאָן 16 - 24 גול. 165 שטיק שאפֿע דאס פּאאר 10.50—16 גולד. פּרייזע פּער 100 קילאָ: אָכסענ-פֿלייש 48 — —.54 גולדען קוה-פֿלייש 46 — 52 גולד., קאלב-פֿלייש 80—90 גולדען ביפֿפֿעל-פֿלייש 40—44 גולד.—

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 18-טען דעצעמבער 1878.

הערמאננשטאדט	66	63	51	64	81
לעמבערג:	79	49	77	6	52
פּראג:	71	9	34	44	37

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע איזט מיט ר״ח אייר הבע״ל דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק, דער צוגלייך גוטער בעל תפלה וקורא זיין מוס, צו בעזעטצען. בעווערבער אום דיעזע שטעללע, דיא מיט קבלות פֿאָן דרייא אָרטהאָדאָקסען גאונים פֿערזעהען זינד, האבען זיך איינער פּראָבע צו אונטערציעהען. יאהרעס-געהאלט 350 גולדען, פֿרייע וואָהנונג זאממט נעבענ-עמאָלומענטען. — שפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען ערזעטצט.

אבוי-סאנטוי, דעצעמבער 1878.

(1—3) לעאָפּאָלד ציממערמאנן, פּרעזעס.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	8.—— 8,10
„	„	77	8.35 — 8.50
„	„	78	8.70 — 8.85
„	„	79	9 —— 9.10
„	„	80	9,15— 9.20
„	טהייס	74.	—.——.—
„	„	75.	—.——.—
„	„	76	8.65— 8.75
„	„	77.	8.95 — 9.15
„	„	78	9.35 — 9.45
„	„	79	9.55 — 9,65
„	„	80	9.70 — 9.75
„	פּעסטער באָדען	74	—.——.—
„	„	75.	—.——.—
„	„	76	8.30— 8.40
„	„	77	8.45 — 8.55
„	„	78	8.75— 8.90
„	„	79	8.95— 9.05
„	„	80	9,15 — 9.35
„	ווייסענבורגער	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	8.30— 8.45
„	„	77	8.55 — 8.70
„	„	78	8.85— 9.05
„	„	79.	9.25— 9.35

פֿריכטע	קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	6.——5,85
נערסטע מאלץ	62	7.20—6.60
נערסטע פֿיטטער	62	5.75 —5.40
האפֿער	41	5.60—5,40
קוקורוץ באנאטער		.— — .—
אנדערער	73	4.25 —4.20
הירזע		5.25 —4,75

		פּער 100 קילאָ
ווייצען	פּער אָקטאָבער	—.—
		—.—
	פֿריה-יאהר	8.62 —
קוקורוץ		4.90 —
נערסטע		— —
האפֿער	פֿריה-יאהר	5.80 —
		—.—
רעפּס		—.—

באללען-מעהל	קר׳ פֿל.
נומער 0	21.40
„ 1	20.80
„ 2	20.20
„ 3	19.20
„ 4	18 —
„ 5	16.40
„ 6	15.20
„ 7	13.40
„ 8	11.80
„ 8½	8.40
שפּיריטוס: אלטע פּעסטהערע פּרעסהעפֿע	29,70
„ נייע „ קארטאָפֿפֿעל	27,75

קורז-טאבעללע פֿאָם 19. דעצעמבער

געלד-קורז	פֿל.	קר׳
זילבער-אגיא	100	05
דוקאטען	5	58
עסטערר.-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	34
נאפּאָלעאָנד׳אָר	9	34
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	75
20 מארקשטיקע	11	53
פּאפּיער רובעל	1	12

לאָזע	פֿל.	קר׳
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	324	—
דעטטאָ פֿינפֿטעל	322	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	108	59
1860-ער „ גאנצע	112	75
דעטטאָ פֿינפֿטעל	124	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	138	75
דעטטאָ „ 50	138	50
[illegible] רעגולירונגס	27	—
טירקען-לאָזע	21	75
קרעדיט-לאָזע	162	25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29	—
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	94	75
אינסברוקער לאָזע	20	25
קעגלעוויטש „ צו 10 גולדען	15	50
קראקויער „ „ 20	14	75
אָפֿנער „ „ 40	29	—
פּאלפֿפֿי „ „ 40	28	50
רודאָלפֿס-לאָזע „ 10	15	50
סאלם-לאָזע „ 40	42	25

לאָזע	פֿל.	קר׳
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	18	—
סט. גענאָיס „ 40	36	50
סטאניסלויער „ 20	22	50
טריעסטער „ 100	117	75
דעטטאָ „ 50	62	—
וואלדשטיין „ 20	23	—
ווינדישגרעטצער „ 20	27	90
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	77	30
דעטטאָ צו 50 גולדען	77	—
וויענער לאָזע	89	80

ווערטה-פּאפּיערע	פֿל.	קר׳
אונגארישע גאָלד-רענטע	83	95
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	50
טעמעשוואר-באנאטער	75	50
זיעבענבירגישע	73	50
גאליציש	84	50
בוקאָווינער	79	50
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	99	—
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	81	75
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	95	—
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	84	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	--	—
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	—	--
דער פּעסטער קאָממערציאַל-באנק	95	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1878. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

זאגע: טיסא האט איינע «אונוואהרהייט» געשפראָכען, ניכט אבער איינע «ליגע», וויל מאן מיר אין דיעזעם פאללע וויעדער דאס וואָרט ענטציעהען ווירדע! איך בעהויפטע אלזאָ נייערדינגס, דאס איך עס וואר, דער זיינערצייט פאָם מאָנארכען דיא רעכטע דעס לאנדעס צוריקפאָרדערטע. ווער מיר'ס ניכט גלייבען ווילל, מאָגע דאָך זיינע מאַיעסטעט זעלבסט פראגען!» — איין נייעס לאכען אונד לערמען אונטערבראך דען רעדנער, דער זיך נונמעהר גענאָטהיגט זאה, אין אללער שטיללע צו זיינעם זיטצע זיך צו בעגעבען.

*) (**איין שקאנדאל אים עסטרייכישען רייכסראטהע.**) בעקאננטליך ווירד גראָסעס געוויכט דאראויף געלעגט, דאס צווישען דען ביידען פארלאמענטען עסטערייכס אונד אונגארנס דיא «פאללע גלייכהייט» העררשע. נון וויר האטטען אין אונזערעם פארלאמענטע בעררייטס וויעדערהאָלטע קליינע שקאנדאלע, דאפיר שפיעלטע זיך אבער אם 18טען דיעזעס אים וויענער רייכסראטהע איין געוואלטיג גראָסער שקאנדאל אב, דאס היעדורך דיא גלייכהייט צווישען ביידען פארלאמענטען ציעמליך העררגעשטעללט זיין דירפטע. דיעזען שקאנדאל ריעף דער דעפוטירטע שאָנערער הערפאָר, דער אונטער אנדערעם זאגטע: «איך האבע צור געגענווערטיגען רעגיערונג קיין פערטרויען. זיא האט געהאנדעלט וויא איין געשעפטסמאנן, דער וועגען זיינעם לייכטזינניגען פאָרגעהענס דען «קאָנקורז» אנזאגען מוססטע. אללייין איין זאָלך באנקראָטטירטער געשעפטס-מאנן פערלאָסט וועניגסטענס זאָגלייך דאס געשעפט, וועלכעס ער לייכטזינניג צו גרונדע געריכטעט האט. דיא געגענווערטיגע רעגיערונג יעדאָך, דיא דען שטאאט אן דען ראנד דעם פערדערבענס געבראכט, וויל טראָטצדעם נאָך אימטער אן דער שפיטצע דעס שטאאטעס בלייבען. אין דען דייטשען געגענדען עסטערייכס הארט מאן דאהער פאָן דער הארט-בעדריקטען בעפאָלקערונג נור צו אָפט דען רוף: «ווערן וויר דאָך שאָן ניכט דיעזעם אונגליקליכען עסטערייך, זאָנדערן דעם דייטשען רייכע אנגעהאָרען מעכטען! (דא ערטאָנטע איין שפאָטטישעס «אהאָ! אהאָ!» פאָן אללען זייטען.) דאס לערמען ניטצט ניכטס, מיינע העררען! דענן אימטער לייטער מאכטען זיא פאָן דער בעפאָלקערונג דען רוף הארען: «יאָ, וויר וואָללען צום דייטשען רייכע געהארען! (דאָננערנדע אהאָ-רופע!) איך וויעדערהאָלע דאהער: דאס זאָלאנגע דיעזע רעגיערונג בעשטעהט, דיא בעפאָלקערונג קיינע שטייער צו צאהלען ברויכט! ווירד דער רייכסראטה טראָטצדעם דיא שטייערן בעוויללינגען, זאָ מאָגע דיא בעפאָלקערונג דיא צאהלונגען פערווייגערן אונד עס אויף «עקסעקוציאָנען» אנקאָממען לאססען! איך וויינשע דאהער, דאס דער רייכסראטה איינפאָלגלאָזט אונד היימגעזענדעט ווערדע! (נייערדינגס איין פירכטבארער לערם, ביז דער רעדנער צו שפרעכען איינפהאָרען מוססטע.)

*) (**דיא מאהאממעדאנער אונד דיא יידישען גאסטהייזער אין וויען.**) בעקאננטליך זינד איינינע מיטגליעדער דער באָסנישען דעפוטאציאָן פאָן היער נאָך וויען געריזט, וואָ זיא נאָך איינינע פריוואט-געשעפטע אבצוויקעלן האטטען. נון ווירד אויס וויען בעריכטעט, דאס דיא מאָהאממעדאנישען מיטגליעדער דיעזער דעפוטאציאָן אין וויען נור יידישע גאסטהייזער בעזוכען, וויל אויך דיא מאָהאממעדאנער קיין שוויינע-פלייש עססען דירפען.

*) (**דער פירסט פאָן אפגהאניסטאן — דורכגעגאנגען!**) עס האט ניכט געפעהלט אן לייטען, וועלכע דען מוטה דיעזעם פירסטען בעוואונדערט האבען, אלס דערזעלבע עס וואגטע, דען ענגלישען געזאנדטען פאָן דען גרענצען זיינעם לאנדעס צוריקצווייזען. נון מעלדעט איינע לאָנדאָנער דעפעשע פאָם 20-טען דיעזעס, דאס דיעזער «מוטהיגע» פירסט זיין לאנד געגענצליך פערלאססען האבע אונד פאָרמליך דורכגעגאנגען זייא! — דא זיעהט מאן, וויא וויט דיעזער מוטה גערייכט האט. ער ווארטעטע ניכט איינמאל אב, ביז דיא ענגליש-אינדישען ארמעען פאָר זיינער הויפט-שטאדט ערשיינען, זאָנדערן ליעס אללעס אים שטיכע, זאָבאלד איהם דיא פאָרטשריטטע דער ענגלישען ארמעע בעקאננט וואורדען. אונד וואס איזט היעראויס צו ערזעהען? נור פאָלגענדעס: דער אונגליקליכע פירסט וויעז דיא ענגלישע געזאנדטשאפט צוריק, וויל ער פאָן רוסלאנד הייצו איינגעהעטצט וואורדע אונד וויל ער אויף רוסישע אונטערשטיטצונג רעכנען צו קאָננען גלייבטע. דא יעדאָך אין פאָלגע דער פעסטען האלטונג ענגלאנדס אויך רוסלאנד זיך גענאָטהיגט זאה, זיינע געזאנדטשאפט אויס קאבול צוריקצובערופען, דא ערגריעף דער פירסט נאטירליך זאָגלייך דיא פלוכט. ער קאם נונמעהר צור איבערצייגונג, דאס ער זיך אויף רוסישע הילפע געגען ענגלאנד ניכט שטיטצען קאָננע. היערין ליעגט דער גרונד, וועסהאלב דער אונגליקליכע פירסט אויס זיינעם איינענען שטאאטע דורכגעגאנגען איזט!

*) (**דער «גנב» אונד דאס «געלד»!**) דיעזען פרייטאג איזט איגנאץ גוטמאנן, דער בעריטס בעריהמטע נעויאָרענע געמיינדע-רעבי, היער אנגעלאנגט. פאָן ליווערפאָאל ביז האמבורג וואורדע דערזעלבע אויף זיינער ריקרייזע פאָן ענגלישען פאָליציי-מענגערן בעגלייטעט, פאָן האמבורג ביז אָדערבערג היננעגען פאָן פרייסישען פאָליציאַליסטען. אין אָדערבערג וואורדע גוטמאנן פאָן איינעם געריכטס-יועבטער דעם פעסטער שטראָפגעריכטעס אין עמפפאנג גענאָממען, דער איהן וואָהל-ערהאלטען היערהער בראכטע. מאן האט אינדעס ניכט בלאָס דען דיעב ערווישט, זאָנדערן אויך איינען טהייל דעס געשטאָהלענען געלדעס צוריק-בעקאָממען. עס וואורדע נעמליך ביי גוטמאנן נאָך פאָרגעפונדען: 565 דאָללארס, 3 ענגלישע גאָלד-שטיקע אונד 3 שטיק זילבער-מינצען. אויסערדעם וואורדען דעמזעלבען אבגענאָממען: איינע גאָלדענע אוהר זאממט קעטטע, מעהרערע גאָלדענע רינגע אונד איינע זילבערנע טאבאקדאָזע. פרייליך דען בעטראג פאָן 8348 גולדען איזט דאס פאָרגעפונדענע ביי ווייטעם ניכט ווערטה. — אם 20-טען דיעזעס וואורדע מיט איגנאץ גוטמאנן פאָר דעם ריכטער דאס ערסטע פערהאָר פאָרגענאָממען. דיא איינצעלהייטען, דיא אויס דיעזעם פערהאָרע צו ערזעהען, זינד פאָלגענדע: דער פערהאַפטעטע איזט אים טעלק-באניא (אבאויער קאָמיטאט) געבירטיג, 55 יאהרע אלט, האט אין זיינער יוגענד דאס גימנאזיאם בעזוכט, איזט פערהייראטהעט אונד פאטער פאָן 4 קינדערן, געגען זיין פאָרלעבען לאסט זיך ניכטס פאָרברינגען. פאָלע 33 יאהרע שטאנד דערזעלבע אין דיענסטען דער פעסטער פאָרטשריטטס-געמיינדע. — איבער דיא פעראונטרייטען 8348 גולדען גאב דערזעלבע פאָלגענדעס צו פראָטאָקאָלל: אים יאהרע 1869 עררייכטעטע זיך מיין ברודער קארל גוטמאנן היער איין הוט-געשעפט. איך באָרגטע איהם צו דיעזעם צוועקע 2000 גולדען פאָן דען ביי מיר געלעגענען געמיינדע-געלדערן. נאָך קורצער צייט וואורדע מיין ברודער געפפענדעט, זיין געשעפט לאָזטע זיך אויף אונד אין פאָלגע דעססען גינגען אויך דיא ערוועהנטען 2000 גולדען אונוויעדערברינגליך פערלאָרען. איין יאהר שפעטער באָרגטע איך איינעם העררן מאָריץ זינגער עבענפאללס פאָן דען געמיינדע-געלדערן 1000 גולדען. זינגער געריעטה וואָהל ניכט אין קאָנקורז, אללייין ער שטארב, אָהנע פאָרהער מיר דיא 1000 גולדען צוריקגעצאהלט צו האבען. ענדליך מוססטע איך אויך וועכסעל, דיא איך פיר גוטע פריינדע אקצעפטירט האבע, אויס דיעזען געלדערן איינלאָזען, וואָדורך איך נייערדינגס אום 850 גולדען געקאָממען בין. אום דיעזע פערלוסטע וויעדער איינצוברינגען, פערזוכטע איך מיין גליק אויף דער בערזע. לייַדער פערלאָר איך אויך היער וויעדערהאָלט סוממען

איינעם טאגעס וואר איין בעקאננטער קור-גאסט אויס ווין געקאָממען — אונד מאן אונטערנאהם וויעדער איינען שפאציער-גאנג אים זאָגענאננטען «קאיזער-פארק». דער וויענער גינג מיט מאדאמע ראָזאליא אונד פאָראן גינגען דיא יונגען לייטע אלעקסי אונד טהערעזע שפאציערען.

«מיר איזט לייד, הערר מאנדעל, דאס מיין ברודער סאמועל היעזע ניכט געקאָממען איזט. (זאגטע טהערעזע צו אלעקסי) איך וויגשע, דאס זיא איהן קעננען לערנען, איך בין געוויס, ער ווירדע איהנען געפאללען. ער איזט מיר איין זעהר גוטער ברודער.»

«וועלך' איין שאָנעס וואָרט איזט דאס, ווענן מאן זאגען קאנן: איך האבע איינען גוטען ברודער! (זאגטע אלעקסי) איזט ער זאָ פריינדליך צו איהנען? אבער ווער זאָללטע איהנען געגענאיבער ניכט פריינדליך זיין! — אך, עס איזט איינע זאָ שאָנע פערבינדונג צווישען ברודער אונד שוועסטער; איך האבע קיינע שוועסטער!»

«האבען זיא איינען ברודער?» (פראגטע טהערעזע.)

אלעקסי וואורדע ראָטה אונד אנטוואָרטעטע שטאָטטערנד, וויא איינער, דער אנס ליגען ניכט געוואָהנט איזט אונד דאָך איינע ליגע זאגען מוס. — «איך האבע גאָר קיינע געשוויסטער!» אנטוואָרטעטע ער.

ער וואוסטע ווירקליך ניכט, וואָהין זיין עלטערער ברודער אראָלף געקאָממען איזט. זאָ פיעל האט ער פערנאָממען, דאס מאן זיינען ברודער צולעטצט אין בערלין אונטער פערברעכערן געזעהען האט, אונד ער דאכטע אן דיא מאָגליכקייט, דאס זיין ברודער אירגענד אויף איינעם גאלגען זיין לעבען געענדעט.

ווא קאָננטע ער איהר אויך דיא וואהרהייט זאגען, דאס ער איינען זאָלכען ברודער האט! ער דאכטע: ווענן טהערעזע וויססטע, דאס דיא הייראטה צווישען מיינען עלטערן ניכט נאָכגעגעבען איזט, אונד דאס איך איינען זאָלכען ברודער האבע, דאנן ווירדע זיא מיך קיינעס וואָרטעס ווירדיגען.

וועהרענד דיעזעס געשפרעכעס צווישען דעם יונגען פאארע, בעקלאגטע זיך אויך מאדאמע ראָזאליא ביי דעם וויענער, דאס איהר זאָהן סאמועל ניכט מיטגעקאָממען, וויא זאגטע: «איך וויים ניכט, וואס דעם יונגען יעטצט איזט. מאן זאגטע מיר ערסט אונלענגסט, דאס ער איינענער איין פרעמדעס פיינג-צימטער אויסהאלטע, גלייכצייטיג זאגטע מאן מיר אויך, דאס דא נור איין געקרעכטעס, אבער קיין אונזיטטליכעס פערהעלטניס אָבוואלטע. — וויא זאלל איך דאס פערשטעהען? דער יונגע שיינט זייט לעטצטערער צייט זעהר געהיימניספאָלל אונד פערשלאָססען צו זיין.»

«נור געדולד! (זאגטע דער וויענער לאכענד.) דאס געהיימניספאָללע ווירד ענדליך צו טאגע קאָממען!»

נאָך איינינען טאגען וואר אויך חיים מענדעלס צום בעזוכע זיינעס פלעגע-זאָהנעס אין קארלסבאד איינגעטראָפפען. חיים מערקטע באלד, וואס דא פאָרגעהט — אונד ער וואר פאָן דיעזעם פאָרפאללע זעהר אונאנגענעהם בעריהרט. ער מאכטע נון זיינעם פלעגע-זאָהנע דיא ענטדעקונג, דאס טהערעזע דיא טאָכטער זיינעס אָנקעלס ר' יעקב איזט, וועלכער איהם זיינע ערבשאפט אונד זיינע רעכטע גערויבט האט. — אלעקסי וואר אנפאנגס וויא ניעדערגעדאָננערט. ער האטטע וואָהל זיינען אָנקעל ר' יעקב נור איינמאל געזעהען, אונד צוואר צו יענער אונגליקליכען צייט, אלס זיין פאטער איינען זאָ פלאָטצליכען אונד שרעקליכען טאָד געפונדען, אבער זאָ פיעל וואוסטע ער, דאס דיעזער אָנקעל דער רייבער זיינער עהרע אונד זיינער ערבשאפט איזט, וועסהאלב דער נאמע ר' יעקב אין איהם איינען בעזאָנדערן אבשייא הערפאָרגערופען האט. — אבער וואס קאָננען דיא קינדער פיר דיא שולד איהרער עלטערן? וויא קאנן דער האס צום פאטער דיא ליעבע צור טאָכטער פערווישען? אלעקסי וואוסטע, געגען דיעזע «אונגליקליכע נייגונג» צו טהערעזע אנצוקעמפפען — אבער פערגעבענס! —

נאָך לענגערער בעראטהונג צווישען חיים אונד אלעקסי וואורדע בעשלאָססען, יעדענפאללס דען פאמיליען-נאמען פאָן אלעקסי צו פערשווייגען — אונד אללעס דער נאטירליכען פיגונג אונד פיהרונג צו איבערלאססען.

«איך פירכטע (זאגטע חיים), דאס מיך רבקה (ראָזאליא) נאָך פאָן קאָלין אויס קעננען ווירד, אבער איך האבע דאמאלס נאָך קיינען בארט געהאבט אונד האבע מיך זייטדעם אויך זעהר פעראענדערט, אונד פאללס זיא מיך פראגען זאָללטע, ווערדע איך איהר גאָר ניכט זאגען, דאס איך אויס קאָלין בין. — אבער איך פירכטע, דא דיך ר' יעקב איינמאל אין דיינער קינדהייט געזעהען, אונד דא ער אויך מיך עהער ערקעננען ווירד, זאָ ווירד זיין פערדאכט באלד רעגע ווערדען. — אינדעססען ווענן דו איינמאל שאָן דאס העררץ זיינער טאָכטער בעזיטצעסט — פיעללייכט ווירד זיך זיין העררץ ערווייכען, פיעללייכט ווירד ער אויף דיעזע ווייזע, דורך דיא הייראטה, זיין אונרעכט, זיינען רויב, וויעדער גוט צו מאכען זוכען.»

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

ביען איינענטליך דיא גאנצע יודען-עמאנציפאציאָן בעשטעהען.

* (דיא יודען אין רומעניען.) פיעל שוויעריגער אלס אין סערביען געהט'ס נאטירליך מיט דער יודען-עמאנציפאציאָן אין רומעניען, וואָ דיא אונגליקליכען ביזהער יעדעם רייבער אונד מאָרדער געגענאיבער פאָללקאָממען שוטצלאָז דאשטאנדען. דיא „אדרעססע", וועלכע דאס רומענישע פארלאמענט זאָעבען אן דען פירסטען קארל געריכטעט, שיינט יעדאָך דען דיעספעלליגען פאָרדערונגען דעם בערלינער פערטראגעס ענטשפרעכען צו וואָללען. אין דיעזער „אדרעססע" וועלכע מיט 75 שטיממען געגען איינע צור אננאהמע געלאנגטע, הייסט עס נעמליך אינטער אנדערם: „לייט אינזערער געזעטצע קאָננטען ביזהער אייסלענדער, דיא ניכט דער כריסטליכען קאָנפעססיאָן אנגעהאָרטען, דיא רעכטע איינעס רומענישען שטאאטס-בירגערס ניע ערלאנגען. נאכדעם יעדאָך דער רומענישע שטאאט היינטע איינע פעסטערע שטעללונג ערדייכט אינד ער ניכט מעהר צו בעפירכטען האט, דורך איינינע ניכט-כריסטליכע איסלענדער, וועלכע היער דאס בירגער-רעכט ערלאנגען, געשעדיגט צו ווערדען, ווערע עס ראטהזאם, דיעזע פיר דיא איסלענדער ניכט-כריסטליכער קאָנפעססיאָן בעשרענקענדע בעשטיממונג צו בעזייטיגען!" אָבשאָן דיעזער גרונדזאטץ אין דער אדרעססע דעם פארלאמענטעס זאָ דייטליך איסגעשפראָכען ווארדע, איזט אן דער עמאנציפאציאָן דער יודען אין רומעניען דאָך זעהר צו צווייפעלן.— זאָ ווירד אים בוקארעסטער נייעדינגס בעריכטעט: זאָוואָהל דיא רעגיערונג אלס אייך דיא מאיאָריטעט דער קאממער (רומענישעס פארלאמענט) מאָכטען איינמאל גערנע דיא „יודען-פראגע" אוים דער וועלט שאפפען, דאמיט דיא עוויגען קלאגען ענדליך דאָך אויפהאָרען. עס פראגט זיך יעדאָך, וויא מאנ'ס דא מיט דעם רומענישען פאָלקע מאכט, אינטער וועלכעם דער ביטטערע האס געגען דיא יודען נאָך איממער אללע געמיטהער בעהערשט. פאָר קורצעם בראכטע איין דעפיטירטער פאָלגענדען אנטראג איין: „עס מאָגע בעשלאָססען ווערדען, דאס אייך איסלענדער, וועלכע אין רומעניען גרונדבעזיטץ האבען, ביא דען געמיינדע-וואהלען אלס שטיממ-פעהיג ערקלערט ווערדען!" דיעזער אנטראג ווערע אייך אנגענאָממען וואָרדען, אללין דא ערהאָב זיך פלאָטצליך איין אנדערער דעפוטירטער אונד ערקלערטע, דאס אין דיעזעם אנטראגע איינענטליך וועגן אייך נור „פערשטעקט", דיא יודען-עמאנציפאציאָן ענטהאלטען זייא! — דער אנטראג ווארדע זאָגלייך פאללען געלאססען. דאס צייגט צור גענינע, וועלכע אונפריינדליכע שטיממונג אייך היינטע נאָך דען יודען געגענאיבער העררשט. וואָהל בעפאהל דער בערלינער פערטראג דיא יודען-עמאנציפאציאָן. עס פינדעט זיך יעדאָך קיין איינציגער רומעני, דער עס וואגען ווירדע, דיעזען פינקט דעם בערלינער פערטראגעס צור אויספיהרונג צו ברינגען. נאָך ביטטערער איזט דיא שטיממונג דער בעפאָלקערונג אין דער מאָלדוי געגען דיא יודען. דא צו בעפירכטען שטעהט, דאס עבען דיא מאָלדויער דעפיטירטען געגען דיא יודען-עמאנציפאציאָן שטיממען ווערדען, האט מיניסטער-פרעזידענט בראטיאנאָ דען ענטשלוס געפאסט, איינינע מאָלדויישע דעפיטירטע צו מיניסטערן צו ערנענען דאָך נור אינטער דער בעדינגונג, וועגן זיא פיר דיא יודען-עמאנציפאציאָן שטיממען וואָללען. אללענפאללס איזט היינטע דיא בילדונג דעס רומענישען מיניסטעריאומס פאָן דער לאָזונג דער יודען-פראגע בעדינגט.

* (וויעדער איין שקאנדאל אים רייכסטאגע.) אין דער זיטצונג פאָם 19-טען דיעזעס ווארדע אים אינגארישען רייכסטאגע וועגען „גאָלד-רענטען-שיינע" פערהאנדעלט, וועלכע פאָן דער רעגיערונג אינטער דעם פאָם פארלאמענטע פעסט-געשטעללטען פרייזע (קירז) פערקייפט ווארדען. טיסאָ זוכטע נאטירליך דיעזען פערקייף דאדורך צו רעכטפערטיגען, אינדעם ער דאראיף הינוויעז, דאס דער ערלאָז פיר דיעזע רענטענשיינע צור טילגונג איינער אלטען שטאאטס-שילד אונבעדינגט נאָטהיג וואר. אלעקסאנדער טשאָנאדי בעניצטע נין דיעזע געלעגענהייט, אים נייערדינגס איינען קליינען שקאנדאל הערפאָרצורופען. — דערזעלבע זאגטע נעמליך אינטער אנדערם: „איך האבע ערסט יינגסט דיא גרינדע דארלעגען וואָללען, וועסהאלב איך צור געגענווערטיגען רעגיערונג קיין פערטרויען האבע. דאמאלס ווארדע מיר יעדאָך דאס וואָרט פאָן דער מאיאָריטעט ענטצאָגען. דיעס שרעקט מיך ניכט צוריק, זאָנדערן ווערדע איך . . ." דא מאן פירכטעטע, דער רעדנער קאָננטע דא נאָך גראָססערע גראָבהייטען אלס פריהער אויספאקקען, ווארדע ער פאָם פרעזידענטען גיצי שנעלל אינטערבראָכען. דער דא זאגטע: „איך מאכע העררן טשאָנאדי דאראיף אייפמערקזאם, דאס ניכט דיא מאיאָריטעט, דיא היעצו גאר קיין רעכט האט, איהם דאס וואָרט ענטצאָגען, זאָנדערן איך אלס פרעזידענט. איך ערזיכע איהן דאהער, אייפ'ס פערגאנגענע ניכט מעהר צוריקצוגרייפען, דא איך איהם זאָנסט נייערדינגס דאס וואָרט ענטציעהען מיססטע." — העררטשאָנאדי פיהר נין פאָרט אינד זאגטע: „איך מיס נור זאָפיעל וויעדערהאָלען, דאס וועגן דיא צייטען פאָן באך אונד שמערלינג בעציגליך דער פרייהייט אייך שלעכטער געוועזען, אלס דיא היינטיגע צייט, זאָ וואָרען יענע צייטען בעציגליך דעס פאָלקס-וואָהלשטאנדעס אונד דער פאָלקס-מאָראל געוויס בעססער אלס אונזערע צייט. אינטער באך אינד שמערלינג האטטע דיא בעפאָלקערונג געוויס ניכט זאָ פיעל צו ליידען אלס אינטער דער ווילקירליכען רעגיערונג איינעס טיסאָ! העררטיסאָ מאכטע מיר פאָרווירפע דאריבער, דאס איך אונזערעם געגענווערטיגען העררשער זעלבסט אינטער דער אינגעזעטצליכען רעגיערונג מיינע אייפוואַרטינג געמאכט האבע! דיעזער פערליימדונג ווילל איך איין ענדע מאכען! (הייטערקייט). — עס איזט וואהר, דאס איך אייך וואינש דעם פאָלקעס דעם ביהארער קאָמיטאטס זיינערצייט ביא דער רונדרייזע דעס מאָנארכען דעמזעלבען מיינע אייפוואַרטינג געמאכט האבע. אבער צו וועלכעם צוועקע? אים דאס צו טהון, וואָצו דאמאלס אין אונגארן נימאנד דען מיטה האטטע! איך האבע נעמליך זיינע מאיעסטעט ערזוכט, דיא אונגארישע פרייהייט אונד דיא אונגארישען געזעטצע וויעדער הערשטעללען צו לאססען! אונד דאס געשאה ניכט אים געהיימען צימטער, זאָנדערן אינטער גאָטטעס פרייעם הימעל, וואָ יעדער האָרען קאָננטע, וואס איך געשפראָכען האבע! (אללגעמיינע הייטערקייט.) איך גלייבע דאָך, דאס מיך טיסאָ פיר דיעזע האנדלונג ניכט פערליימדען זאָללטע!" — נין ערהאָב זיך דער מיניסטער-פרעזידענט אונד זאגטע: „העררטשאָנאדי האט זיך אומזאָנסט בעליידיגט געפיהלט, דען וועגן איך עטוואס זאגטע, זאָ בעציעהע איך מיך ניע אייף זיינע וואָרטע, דיא איך זייט יע „אונבעאכטעט" לאססע. וועגן העררטשאָנאדי יעדאָך בעהויפטעט, ער האבע פאָן דעם מאָנארכען זיינערצייט דיא רעכטע דעס לאנדעס צוריק-געפאָדערט, זאָ איזט דיעס ניכט ריכטיג! („זאָ איזט'ס!" — זאָ איזט'ס ניכט!" — דיעזע רופע דיערטען נין פאָן זייטע דער ליבעראלען פארטייא אונד דער אייסערסטען לינקען פארטייא מעהרערע מינוטען הינדורך פאָרט, זאָ דאס קיין וואָרט געהאָרט ווערדען קאָננטע.) נאכדעם זיך דער לערם געלעגט, וואָללטע טשאָנאדי וויעדער דאס וואָרט ערגרייפען, עס ענטשטאנד אבער נייערדינגס איין לערם. דער פרעזידענט גיצי ערזיכטע, דאס מאן דאס גאנצע געשפרעך דאָך פאללען לאססע, דא עס ניכט צי'ם געגענשטאנד דער פערהאנדלונג געהאָרט. — היעדורך ליעס זיך טשאָנאדי יעדאָך ניכט איינשיכטערן אינד זאגטע: „איך דארף עס ניכט אונערוועהנט לאססען, דאס דיא בעהויפטונג דעס מיניסטער-פרעזידענטען טיסאָ אונוואהר זייא. איך

פאָלליעטאָן.

דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט.

(55-טע פאָרטזעטצונג.)

אוים דעם אנפאנגע דער 21-טען פאָרטזעטצונג דיעזעם ראָמאנעס ווירד דער לעזער וויססען, דאס דיא פרויא דעס יאקאָב בירשאָווער ראָזאליא אונד דאס זיינע טאָכטער טהערעזע געהייסען. אין דער 35-טען פאָרטזעטצונג פינדעט דער לעזער, דאס אלעקסי, דער ברודער ארנאָלד'ס, נאָך קאָמאָשוי צו חיים מענדעלס געקאָממען איזט, דער איהן אן קינדעס שטאטט אנגענאָממען האט. היער נאהם ער דען נאמען אלעקסי מאנדעל אן. ביא דיעזעם זיינעם צווייטען פאטער ווארדע אלעקסי אין „גוטער יידישקייט" ערצאָגען. זייטדעם אלעקסי אים הויזע פאָן חיים וואר, איזט דיעזער חיים ערסט רעכט איין רייכער מאנן געוואָרדען. אין קאָמאָשוי האט עס געהייסען, דאס אלעקסי דער נעפפע פאָן חיים זייא, אונד דיעזער אלעקסי וואר אויך איבעראלל זעהר בעליעבט: ערסטענס וועגען זיינער געלעהרזאמקייט אין יידישען אונד דייטשען וויססענשאפטען, דאנן אויך וועגען זיינער פיינען מאניערען אונד ענדליך אויך וועגען זיינער שאָנהייט. עס איזט עטוואס אייגענטהימליכעס דאראן, דאס אין שאָנער, סאָלידער אונד פיינגעבילדעטער יונגער מאנן אויך ביא דער מעננער-וועלט זעהר בעליעבט איזט.

אלעקסי האטטע קיינע אהנונג דאפאָן, דאס ער אין וויען אנפערוואנדטע האבע, ער וואוסטע נור, דאס ער אין רייכענבערג איינען אָנקעל האט. אבער ער וואָללטע פאָן דיעזעם אָנקעל ניכטס וויססען, דא ער נאָך פאָן זיינער קינדהייט הער איינען אינגערעכטפערטיגטען וויעדער-ווילען געגען איהן האטטע — אונד זיין פפלעגע-פאטער ר' חיים וואָלטע איהן אבזיכטליך פאָר זיינען אנפערוואנדטען פערהיימליכען. —

מערקווירדיגער וויזע ווארדע דורך יענעם געשפרעך אים קארלסבאדער יידישען גאסטהויזע איינע בעקאננטשאפט צווישען דרייא פערזאָנען געשלאָססען, דיא אין זאָנדערבארעם פערהעלטניססע צו איינאנדער וואָרען, אָהנע דאס עס יעמאנד פאָן איהנען געאהנט העטטע. — טהערעזע וואוסטע ניכט, דאס זיא זיך זאָ פלאָטצליך דורך איין אונבעדייטענדעס געשפרעך פאָן דער קיבע אין איהר געוויססער-קינד פערליעבט האט.

אבער אלעקסי וואר פאָן זאָ זעלטענער אונד אייננעהמליכער שאָנהייט, דאס ער וואָהל געאייגנעט וואר, דיא ליעבע צו ערוועקען, דיא דאס הערץ דורך דיא איגען געווינגט. —

אין דעם בעריהמטען קארלסבאדער „קאפפעע-סאלאָן פופפ" וואָרען דיעזע דרייא פערזאָנען אָפט צוזאממענגעקאָממען. מאדאמע ראָזאליא בירשאָוער פיהלטע זיך זעהר געשמייכעלט, איינען זאָלכען אנגענעהמען געזעללשאפטער, וויא אלעקסי וואר, אין איהרער נעהע צו האבען, אונד זאה עס אויך גערנע, דאס זיא אלעקסי ביא איהרעם שפאציערגאנגע אייף דער זאָגענאננטען „אלטע וויעזע" אָפט בעגלייטעטע. —

מאדאמע ראָזאליא, אָבוואָהל זיא איינע שאַרפזיכטיגע פרויא וואר, מערקטע ניכט, דאס זיך אוים דיעזער בעקאננטשאפט צווישען אלעקסי אונד איהרער טאָכטער אייך איינע ליעבע ענטוויקעלן ווירד.

דיא וואהרהייט געזאגט — מאדאמע ראָזאליא וואר דורך איהרען אונגעהייערן רייכטהום עטוואס פערדאָרבען. איהרע איינציגע טאָכטער וואר ניכט איהר ליעבלינג, זיא בעפאָרציגטע איהרען זאָהן. דיעזער פאלל קאָממט ביא דען רייכען, נייציגען אונד איטלען מיטטערן אָפט פאָר. — ערסטענס שעמט זיך דיא מיטטער, דיא נאָך פיר שאָן אונד יונג געלטען ווילל, דאס זיא שאָן איינע זאָלכע ערוואכסענע טאָכטער האט. צווייטענס פערדריעסט זיא, דאס דיא פרעמדער אין דער געזעללשאפט דיא קאָמפלימענטע נור איהרער יונגען טאָכטער מאכען אונד זיא איזטער אכט לאססען — אונד דריטטענס פערדריעסט זיא עבען דיא גראָססע מיטגיפט, דיא זיא דער טאָכטער געבען מוס. איין רייכער זאָהן בעקאָממט נאָך פיעל געלד, וועגן ער הייראטעט, אבער איינעם רייכען מעדכען מיססען נאָך דיא עלטערן פיעל געלד געבען. זיא פפלעגט איממער צו זאגען: איינע הייראטס-פעהיגע טאָכטער איזט אין לעבענדיגע הערויסגעהענגטער וועכסעל, דער יעדען טאג פעלליג איזט. יע בעססער איינע טאָכטער הייראטעט, דעסטאָ מעהר געלד מוס זיא פאָן איהרען עלטערן בעקאָממען — אונד דיעזעס געלד פערמינדערט עבען נור דאס געלד דער עלטערן.

פריילין טהערעזע וואר איין זעהר זאנפטער אונד גוטמיטהיגער כאראקטער. זיא וואר שטרענג אייפגעצאָגען. זיא וואר פאָן דער געזעללשאפט דער וועלט ניכט פערדאָרבען. זיא וואר ניע אייף איינעם באלל, אונד אייך אינס טהעאטער קאם זיא זעלטען. זיא האטטע איינע עהרפורכט פאָר איהרען עלטערן, בעזאָנדערס פאָר איהרעם פאטער, אונד וואכטע ניע אן דיא מאָגליכקייט, זיך געגען דען ווילען דער עלטערן פערהייראטען צו קאָננען.